

Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління
закладом освіти

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота
РОЗВИТОК НАВИЧОК РОЗУМІННЯ ТЕКСТУ ЗА
ДОПОМОГОЮ НАУКОВО-ПІЗНАВАЛЬНИХ ТА
ДОКУМЕНТАЛЬНИХ ТЕКСТІВ.
ЧОЛО РЕНАТА ЮЛІВНА

Студентка 4-го курсу

Освітня програма 013 Початкова освіта

Спеціальність Початкова освіта

Рівень вищої освіти: бакалавр

Тема затверджена на засіданні кафедри

Протокол № _____ / 202_

Науковий керівник:

Гуттерер Єва Войтехівна

старший викладач

Завідувач кафедри

Біда Олена Анатоліївна

доктор педагогічних наук, професор

Робота захищена на оцінку _____, «__» _____ 202_ року

Протокол № _____ / 202_

Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

Кафедра педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління
закладом освіти

Кваліфікаційна робота
**РОЗВИТОК НАВИЧОК РОЗУМІННЯ ТЕКСТУ ЗА
ДОПОМОГОЮ НАУКОВО-ПІЗНАВАЛЬНИХ ТА
ДОКУМЕНТАЛЬНИХ ТЕКСТІВ.**

Рівень вищої освіти: бакалавр

Виконавець: студентка 4-го курсу

Чоло Рената Юліївна

освітня програма 013 Початкова освіта

спеціальність Початкова освіта

Науковий керівник: **Гуттерер Єва Войтехівна**

старший викладач

Рецензент: _____ **ПІБ** _____

(науковий ступінь, вчене звання, посада)

**Ukrajna Oktatási és Tudományügyi Minisztériuma
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola**

Pedagógia, Pszichológia, Tanító, Óvodapedagógia, Oktatási Intézményvezetés Tanszék

**A SZÖVEGÉRTÉSI KÉPESSÉG
FEJLESZTÉSE ISMERETTARTALMÚ ÉS
DOKUMENTUMSZÖVEGEK
SEGÍTSÉGÉVEL
Szakdolgozat**

Készítette: Csala Renáta

4. évfolyamos Tanítói

szakos hallgató

Témavezető: Hutterer Éva

adjunktus

Recenzens: _____

(tudományos fokozat, cím, tisztség)

ЗМІСТ:

Вступ.....	6
I. Рідна мова.....	8
1.1. Мета та завдання.....	8
1.2. Принципи рідномовного виховання.....	8
1.3. Поняття рідномовної компетенції та її тлумачення в НУШ.....	9
II. Можливості розвитку навичок розуміння тексту за допомогою науково-пізнавальних та документальних текстів.....	11
2.1. Поняття навичок розуміння тексту.....	11
2.2. Рівні розуміння тексту.....	12
2.3. Можливості розвитку навичок розуміння тексту в початкових школах України	14
2.4. Розвиток навичок розуміння тексту за допомогою науково-пізнавальних та документальних текстів.....	18
2.4.1. Розвиток навичок розуміння прочитаного за допомогою інформативних та документальних текстів	19
2.4.2. Навчання розумінню текстових одиниць за допомогою інформативних та документальних текстів	20
2.4.3. Вправи та типи завдань	22
III. Методологія дослідження та результати.....	26
3.1. Науковий матеріал та методи.....	27
3.2. Результати досліджень, аналізи.....	28
3.3. Висновки	32
Висновок (угорською).....	35
Резюме.....	36
Використана література.....	37
Додаток.....	38
Зображення.....	44

TARTALOM:

Bevezetés.....	6
I. Az anyanyelvi nevelés.....	8
1.1. Célja és feladatai.....	8
1.2. Az anyanyelvi nevelés elvei.....	8
1.3. Az anyanyelvi kompetencia fogalma, értelmezése a NUS-ban.....	9
II. A szövegértési képességek fejlesztésének lehetőségei ismerettartalmú és dokumentumszövegek segítségével.....	11
2.1. A szövegértési készségek fogalma.....	11
2.2. A szövegértés szintjei.....	12
2.3. A szövegértési képességek fejlesztésének lehetőségei az elemi iskolákban Ukrajnában...14	
2.4. A szövegértő képességek fejlesztése ismerettartalmú és dokumentumszövegek segítségével.....	18
2.4.1. A szövegértő olvasás fejlesztése ismerettartalmú és dokumentumszövegek segítségével.....	19
2.4.2. A szövegegységek megértésének tanítása ismerettartalmú és dokumentumszövegek segítségével.....	21
2.4.3. Gyakorlatok, feladattípusok.....	22
III. A kutatás módszertana és eredményei.....	26
3.1. A tudományos anyag és módszerei.....	27
3.2. Az eredmények bemutatása és kiértékelése.....	28
3.3. Következtetése.....	32
Összefoglalás.....	35
Ukrán nyelvű rezümé.....	36
Felhasznált irodalom.....	37
Meléklet.....	38
Ábrajegyzék.....	44

Bevezetés

Különös figyelmet érdemel az anyanyelv oktatása és az alsó tagozatos szövegértés fejlesztése. Általános iskolai tanítóként nap mint nap szembesülök az olvasási képesség, a szövegértés javításának kihívásaival és lehetőségeivel. Szakdolgozatomban az anyanyelvi oktatás és az olvasásértés fejlődése közötti kapcsolatot vizsgáljuk, különös tekintettel az ismerettartalmú és dokumentációs szövegek oktatásban való felhasználására.

Az anyanyelvi oktatás céljainak és elveinek ismertetése segít megérteni, miért fontos az alapvető nyelvtudás fejlesztése a kisiskolások körében. A szakirodalom áttekintése alapján meghatározom az anyanyelvi képesség fogalmát, és megpróbálom jelezni, hogy ez a koncepció hogyan kapcsolódik az ukrán oktatási rendszer kerettantervéhez.

Az olvasási megértés javításának lehetőségei között a megértési szint lépésről lépésre történő bemutatása segít átlátható képet kapni a tanuló fejlődési útjáról. A szövegértés elmélyítésének lehetőségei mellett megvizsgálom a szöveg feldolgozásának módjait is. A gyakorlatok, technikák és feladattípusok bemutatása segíteni fogja a tanítókat abban, hogy speciális eszközöket biztosítsanak az olvasás megértésének hatékony javításához.

A munkám 3 részre oszlik.

Az első rész részletezi az anyanyelvi oktatás céljait, alapelveit és feladatait. Ebben az összefüggésben az anyanyelvi képesség fogalmát az irodalom alapján definiálom, és bemutatom, hogyan értelmezhető a NUS-ban.

A második rész a szövegértés szintjeit, fejlesztési lehetőségeit mutatja be. Különböző szintű szövegértési, majd fejlesztési lehetőségeket kínálok, amelyek alkalmazhatók az általános iskolában. A szöveg feldolgozásának képessége fontos kérdés, beleértve az olvasás megértését és a szövegegységek megértését.

A harmadik részben részletesen ismertetem a Tiszaújhelyi Gimnázium 4. B osztálya és a Fancsikai Középiskola 4. V osztályos tanulóinak felmérési eredményeit. Az idei év eredményeit összehasonlítottam a tavalyi eredményekkel, valamint a két osztály eredményit egymással. A célom az, hogy megállapítsam, mennyire volt hatékony az egész évi fejlesztés a gyermekek számára, és hogy az idei eredmények jobbak-e, mint tavaly. Az eredményeket fontosnak tartottam összevetni egy olyan iskola eredményeivel, ahol ilyen fejlesztés nem valósult meg.

A szakdolgozatom megírásában legnagyobb segítségemre Adamikné Jászó Anna, Csépe Valéria munkái voltak.

A szövegértési feladatokat pedig a Pedagógusvilág oldalról töltöttem le. Az ukrajnai elemi iskolai követelményeket az Oktatási Minisztérium által elfogadott állami normatív dokumentumokból, a kerettanterv alapján értelmeztem.

I. AZ ANYANYELVI NEVELÉS

Az anyanyelvi oktatás az a folyamat, amelynek során a diákok megtanulják és fejlesztik anyanyelvüket. Ennek során az iskolák és a tanárok fontos szerepet játszanak abban, hogy segítsék a tanulókat a megfelelő nyelvtudás elsajátításában. "Az anyanyelvi oktatás célja, hogy megtanítsa a gyermekeket a saját nyelvükön gondolkodni, ahogyan azt a világ helyzete és következetessége megköveteli. Ez az idézet összefoglalja az anyanyelvi oktatás lényegét, amelynek célja a gyermekek alapvető kommunikációs és gondolkodási készségeinek fejlesztése (Piaget, 1969).

1.1. Célja és feladatai

Az anyanyelvi olvasásnak számos célja és nehézsége van az oktatási folyamatban. Az egyik legfontosabb feladat a hallgató által olvasott szöveg megértése és értelmezése. Az olvasás során a hallgatóknak nemcsak a szavakat és kifejezéseket kell megfejteniük, hanem értelmezniük és kontextualizálniuk kell őket. Ezért az anyanyelvi olvasás felelős az olvasó kognitív képességeinek fejlesztéséért, amelyek nélkülözhetetlenek a tanulás és az élet minden területén.

Az olvasás másik fontos célja az olvasás szeretetének és értékének közvetítése a hallgatók számára. Ahogy Csépe Valéria írta: Az olvasás nemcsak a tudás megszerzésének egyik módja, hanem a fantázia és a gazdag érzelmek világába is kapu. Ez azt jelenti, hogy az olvasás nem kötelező tevékenység az iskolában, hanem lehetőség az emberi élet gazdagítására és a személyiség fejlődésének előmozdítására (Csépe, 2006).

Az anyanyelvi olvasás célja magában foglalja az olvasás megértésének és stratégiájának fejlesztését is. Az olvasási stratégiák, például az olvasás megértése és a problémamegoldó készségek szükségesek az olvasási folyamat hatékonyabbá tételéhez és az információk feldolgozásához. A különböző olvasási stratégiáknak és technikáknak köszönhetően a diákok megérthetik és kritikusan értékelhetik az összetett szövegeket.

Az anyanyelvi tanulás céljainak és feladatainak megértése elengedhetetlen az oktatási folyamathoz. Az olvasási tevékenységeknek és a hallgatói kihívásoknak tükrözniük kell ezeket a célokat és kihívásokat, hogy a hallgatók releváns és értékes olvasási élményt nyújtsanak.

1.2 Az anyanyelvi nevelés elvei

Az anyanyelvi oktatás alapelvei azok az elvek, amelyek meghatározzák és irányítják a

tanítási és tanulási folyamatot az anyanyelvi készségek fejlesztésében. Ezek az elvek segítenek biztosítani, hogy az oktatás hatékony és célorientált módon történjen, és hogy a hallgatók anyanyelvi készségeiket helyesen szerezzék meg.

Az anyanyelvi oktatás egyik legfontosabb alapelve a kommunikáció központi szerepe. A hallgatóknak lehetőséget kell biztosítani arra, hogy aktívan részt vegyenek az interaktív vitákban, ezáltal javítva nyelvtudásukat és megértésüket. Ahogy Vigotszkij mondta: "az emberi gondolkodás és nyelv nélkülözhetetlen egységet alkot, amely egymás befolyása alatt fejlődik és erősödik" (Vigotszkij, 1934). Ez az elv hangsúlyozza a beszéd fontosságát az anyanyelv oktatásában, hangsúlyozva, hogy a nyelv és a gondolkodás szorosan összefonódik.

Az egyéni fejlődés elve szintén fontos szerepet játszik az anyanyelv oktatásában. Minden hallgató más ütemben és különböző módon tanulja meg anyanyelvének készségeit, ezért fontos, hogy az oktatás differenciált legyen, és figyelembe vegye az egyéni igényeket és képességeket. Például: "a diákok különböző szinteken kezdik meg anyanyelvi oktatásukat, és különböző sebességgel haladnak előre. Az egyéni fejlődés elveinek hangsúlyozása segíti az oktatókat abban, hogy megfelelően alkalmazkodjanak az egyéni igényekhez és a hallgatói fejlődés üteméhez" (Brown, 2015). Ennek az elvnek a célja annak biztosítása, hogy az egyes hallgatók különbségeit elfogadják és támogassák az oktatási folyamatban.

Az anyanyelvi oktatás elveinek másik fontos szempontja a tapasztalat központi szerepe. Az olyan tapasztalatok, mint a játékok, a szerepjátékok és a valós élethelyzetek az anyanyelvi készségek javítása érdekében kulcsfontosságúak a diákok motivációjának és érdeklődésének fenntartásához. Saját tapasztalataim alapján úgy gondolom, hogy a tapasztalatorientált tanítási módszerek hatékonyak a diákok számára, hogy aktívan részt vegyenek a tanítási folyamatban saját nyelvükön, jobban megértsék és szeressék saját nyelvüket.

Az anyanyelvi oktatás alapelveinek követése az oktatás sikerének és hatékonyságának kulcsa. Ezek az elvek ösztönzik a sikeres elsajátítást és gyakorlatot a való életben azáltal, hogy segítik a pedagógusokat a diákok anyanyelvi készségeinek célzott és hatékony fejlesztésében.

1.3 Az anyanyelvi kompetencia fogalma, értelmezése az NUS-ban

Az anyanyelv képességének fogalma az új ukrán iskola (NUS) keretében fontos elem a hallgatók számára. A NUS az ukrán oktatási rendszer átalakítása, amelynek célja a modern oktatási módszerek és tartalmak bevezetése az ukrán iskolákba. Ebben az összefüggésben az anyanyelv fogalma olyan készségek és képességek széles skálájára utal, amelyekre a

hallgatóknak szükségük van anyanyelvük hatékony kommunikációjához, megértéséhez és kifejezéséhez.

Az anyanyelvi kompetenciafogalmának értelmezése a NUS-ban magában foglalja a nyelvtani, lexikai, kommunikációs és kulturális szempontokat. Ez azt jelenti, hogy nem csak megérteni és használni kell a nyelvtani struktúrákat és szavakat, hanem hatékonyan kommunikálni a különböző helyzetekben és összefüggésekben. Ezenkívül az anyanyelv képességének fogalma magában foglalja az anyanyelv irodalmának és kultúrájának megértését és értékelését, amely fontos szerepet játszik a hallgatói identitás és a kulturális tudatosság fejlesztésében.

Saját véleményem szerint az anyanyelvi kompetencia fogalma a NUS-ban nagy jelentőséget tulajdonít a kommunikációs készségeknek és a gyakorlati alkalmazásoknak. Ez lehetővé teszi a diákok számára, hogy ne csak nyelvtani szabályokat és szavakat tanuljanak, hanem gyakorlati helyzetekben is alkalmazzák ezeket a készségeket, és hatékonyan kommunikáljanak másokkal anyanyelvükön, ami segít a diákoknak a nyelvtudás. Ez segíthet abban, hogy a tanulók ne csak a tanulói éveik alatt szerezzenek nyelvi készségeket, hanem ezeket képesek legyenek életük különböző területein is hasznosítani.

Az anyanyelvi kompetencia fogalma az NUS-ban tehát egy olyan széles körű készségeket és képességeket magában foglaló fogalom, amelynek célja a tanulók hatékony kommunikációs és kulturális fejlődésének támogatása az anyanyelvükön. Ennek értelmében az NUS célja, hogy a tanulók ne csak nyelvi ismereteket szerezzenek, hanem valódi kommunikációs és kulturális kompetenciákat fejlesszenek ki az anyanyelvükön, ami hosszú távon hozzájárulhat a sikeres és sikeres élethez.

II. A SZÖVEGÉRTÉSI KÉPESSÉGEK FEJLESZTÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI

Mivel ezek az alapkészségek határozzák meg, hogy a hallgatók mennyire hatékonyan tudják olvasni, értelmezni és feldolgozni a különböző szövegeket, az olvasási szövegértés fejlesztése véleményem szerint nemcsak az olvasás tanítása, hanem a hallgatók kritikai gondolkodásának és problémamegoldó képességének fejlesztése is. Azáltal, hogy arra ösztönzik őket, hogy aktívan vegyenek részt a szövegek értelmezésében és elemzésében, nemcsak nyelvi készségeiket javítják, hanem tágabb értelemben is fejlesztik a kognitív készségeket.

Fontosnak tartom, hogy a tanárok különböző és differenciált módszereket alkalmazzanak az olvasási készségek fejlesztésére, amelyek figyelembe veszik a diákok egyéni igényeit és képességeit. Például a különböző típusú szövegek használata, a megértési stratégiák tanítása vagy a reflexív diskurzusok ösztönzése hatékonyan segítheti a diákok megértésének javítását, és lehetővé teszi a tanárok számára, hogy ezeket a módszereket rugalmasan alkalmazzák az osztályaikban, lehetővé téve minden diák számára, hogy sikeresen fejlessze olvasási készségeit, és jártasságot szerezzen a különböző szövegek megértésében és feldolgozásában.

2.1. A szövegértési készségek fogalma

Az olvasás fogalma mélyen kapcsolódik ahhoz, hogy hogyan értelmezzük és dolgozzuk fel a különböző szövegeket, legyen az irodalmi, tudományos vagy informatív. Az anyanyelvi oktatás és képzés fontos célja ennek a képességnek a fejlesztése és erősítése, elengedhetetlen, hogy az élet számos területén sikeresen kommunikáljunk a világgal.

A megértés fogalmának fő szempontja az egyén azon képessége, hogy megértse és értelmezze a szöveget. Ez nemcsak a szókincs és a nyelvtan ismeretét foglalja magában, hanem a kontextus megértését is. Az olvasás megértése összetett kognitív folyamat, amely magában foglalja a szöveg megértésének képességét, a szövegben létező jelentések feltárását és a korábbi információkkal való összekapcsolását. Ez azt jelenti, hogy a szöveg megértésének képessége nem korlátozódik csupán a szavak valódi jelentésének megértésére, hanem a szöveg kontextusának és mögöttes jelentésének értelmezésére is. Ez azt jelenti, hogy a szövegértési képesség nem csupán a szavak szó szerinti értelmének megértésére korlátozódik, hanem magában foglalja a szöveg kontextusának és mögöttes jelentésének értelmezését is (Csépe, 2006)

Az olvasás fogalma magában foglalja azt is, hogy az egyén mennyire képes átfogóan feldolgozni és értelmezni a szöveget. Ez magában foglalja a fő ötletek kivonását, a részletek

felismerését és összekapcsolását. Ahogy Adamikné Anna mondja: "a megértés az egyén azon képessége, hogy értelmezze és feldolgozza a szöveget, Vagyis releváns információkat nyerjen ki a szövegből, és értelmes egészévé rendezze. Ennek a képességnek a fejlődése nemcsak az olvasás megértését, hanem az általános kognitív és analitikai képességeket is érinti (Adamikné A., 2005).

Ezért a szövegértés fogalma szorosan összefonódik a nyelvi és kognitív képességekkel, és az anyanyelv oktatásának és képzésének fontos eleme. A sikeres megértési készségek fejlesztése kulcsfontosságú a hatékony kommunikációhoz és a különböző szövegek világában való navigáláshoz.

2.2. A szövegértés szintjei

Az olvasási szint ötpontos skálán határozható meg nemzetközi és magyar monitor tesztek alapján:

- **Információválasztás és egyszerű kontextusleírás:** ez a szint az alapvető szövegértési készségekre összpontosít, mint például az információk kiemelése és keresése. Fontos, hogy a diákok azonosítsák és lokalizálják az alapvető kontextust és információkat a szövegben.

Gyakorlatok:

- Információ kinyerése: A tanulóknak adott szövegek alapján kell kiválasztaniuk és kiemelniük az alapvető információkat.
- Kérdések megválaszolása: Olyan kérdésekre kell válaszolniuk, amelyek az adott szövegekben található egyszerű összefüggésekre vonatkoznak.
- Témák vagy fő gondolatok azonosítása: A tanulóknak meg kell határozniuk a szövegek fő témáját vagy gondolatát, és ki kell emelniük ezeket. (Torgyik, 2004; Tóth, 2006)
- **Az értelmező olvasás:** ezen a szinten a hallgatók nemcsak implicit információkat értelmezhetnek, hanem egyszerű következtetéseket is levonhatnak a szövegből. Megérthetik és alkalmazhatják a szöveg harmóniáját, és szövegegységeket helyezhetnek el a kontextusban

Gyakorlatok:

- Következtetések levonása: A diákoknak olyan következtetéseket kell levonniuk a szövegekből, amelyek nem nyilvánvalóak, és kifejtetniük azokat.
- Szövegösszefüggések felismerése: A tanulóknak az implicit összefüggéseket kell felismerniük a szövegekben, és meg kell érteniük azokat.
- Szövegegységek értelmezése: A diákoknak meg kell érteniük és értelmezniük kell a

szövegkohéziót és a szövegegységeket, valamint hogyan kapcsolódnak egymáshoz.

- **A bíráló, kritikai olvasás:** ezen a szinten a diákok bonyolultabb következtetéseket vonhatnak le a szövegből, és világismerettel és más információforrásokkal igazolhatják őket. Nemcsak a szerkezet, a harmónia és a perspektíva szempontjából értékelhetik a szöveget, hanem más szövegek összefüggésében is értelmezhetik..

Gyakorlatok:

- Kritikus elemzés: A tanulóknak meg kell vizsgálniuk a szövegeket a szerkezet, a kohézió és a nézőpont szempontjából, és kritikusan értékelniük azokat.
- Külső források felhasználása: A diákoknak más forrásokat is be kell vonniuk a szövegek értelmezésébe, és össze kell hasonlítaniuk azokat.
- Értékelés és igazolás: A tanulóknak bonyolultabb következtetéseket kell levonniuk a szövegekből, és meg kell igazolniuk azokat más ismeretekkel és forrásokkal (Torgyik, 2004; Tóth, 2006).
- **Az alkotó, kreatív olvasás:** ezen a szinten a diákok már tovább fejleszthetik a szöveget, például véleményt nyilváníthatnak vagy információkat használhatnak más kontextusban, valamint manipulálhatják a képzeletet és tisztázhatják az elképzelt tartalmat szóban vagy írásban..

Gyakorlatok:

- Vélemény kifejezése: A diákoknak lehetőséget kell kapniuk arra, hogy véleményt nyilvánítsanak a szövegekről, és indokolják megállapításaikat.
- Továbbfejlesztés és alkalmazás: A tanulóknak lehetőséget kell adni arra, hogy a szövegekből merített ismereteket más helyzetekben vagy kontextusokban alkalmazzák.
- Kreatív feladatok: Olyan feladatokat kell adni a diákoknak, amelyek során képzelőerőjüket használva továbbfejleszthetik a szövegekben található tartalmakat vagy gondolatokat.
- **Az összehasonlító és kontrasztáló olvasás:** ezen a szinten a diákok összehasonlíthatják és összehasonlíthatják a különböző szövegeket és szövegrészeket. Ez magában foglalhatja a különböző szerzők, korszakok vagy kultúrák által létrehozott szövegek összehasonlítását és elemzését. A feladat azokra a hallgatókra összpontosít, akik felismerik a szövegek közötti különbségeket és hasonlóságokat, és értékelik ezeket az információkat a szöveg megfejtésekor.

Gyakorlatok:

- Szövegek összehasonlítása: Két vagy több szöveg összehasonlítása és kontrasztálása

különböző szempontok alapján, például a témában, a stílusban vagy a szerkezetben.

- Különbségek és hasonlóságok kiemelése: A tanulók kiválasztják és kiemelik a szövegek közötti különbségeket és hasonlóságokat, majd ezeket megbeszélik és értékelik. (Torgyik, 2004; Tóth, 2006)
- **A szövegértés alkalmazása más területeken:** zen a szinten a diákok már más területeken és helyzetekben is alkalmazhatják olvasási készségeiket. Ez magában foglalhatja az olvasottak gyakorlati alkalmazását, például a problémamegoldást vagy a döntéshozatalt. A feladat azokra a hallgatókra összpontosít, akik felismerik és értékelik az információk relevanciáját különböző helyzetekben.

Gyakorlatok:

- Szövegek alkalmazása problémamegoldásban: A tanulók olvasott szövegeket alkalmaznak a valós életbeli problémák megoldására, például történetekből kivonva tanulságokat vagy információkat.
- Döntéshozatali feladatok: A tanulók szövegértési képességeit tesztelő feladatok, ahol a tanulóknak döntéseket kell hozniuk a szöveg alapján, és meg kell indokolniuk ezeket a döntéseket.

Ezeknek a szinteknek a megértésével és alkalmazásával a tanárok és a diákok hatékonyan javíthatják és értékelhetik az olvasás megértését, és segíthetik a tanulókat a tudás hatékonyabb és mélyebb megértésében. (Torgyik, 2004; Tóth, 2006).

2.3. A szövegértési képességek fejlesztésének lehetőségei

az elemi iskolákban Ukrajnában

A kárpátaljai magyar iskolák anyanyelvi oktatása a modern nyelvészet és nyelvpedagógia elveire épül. A fő cél nem a nyelvtan tanítása, hanem annak lehetővé tétele, hogy a hallgatók a helyzetnek megfelelően alkalmazzák a megfelelő nyelvváltozatokat és nyelvtani formákat. Célja, hogy javítsa a kommunikációs készségeket, vagyis lehetővé tegye a diákok számára, hogy magabiztosan és tisztességesen válasszanak a mindennapi élethelyzetekben bemutatott nyelvi elemek között.

Az additív szemlélet alkalmazása során az iskolák az alábbi tantárgy-pedagógiai axiómákra támaszkodnak:

- A nyelvek sokféleségének szerepe és helye van az életben, az iskola feladata ennek

tanítása és tudatosítása.

- Nem célszerű az iskolákban az egyes változatok lerombolása vagy elfelejtése.
- Az iskola feladata a kommunikációs készségek továbbfejlesztése és a szituációs nyelv

használatának javítása.

- Az élőbeszéd továbbfejlesztése magában foglalja annak megtanítását, hogyan lehet verbálisan, céljainknak megfelelően megoldani a mindennapi életben ránk váró kommunikáció szerepét.

A kárpátaljai magyar anyanyelvű oktatásnak célja, hogy az iskolából kikerülő diákok nyelvhasználata automatikusan igazodjon a beszédhelyzethez. Az olvasás megértése nagyon fontos ebben az összefüggésben, mivel ez minden tudás megszerzésének alapja, és szükséges az iskola követelményeinek hatékony teljesítéséhez is.

Az olvasás megértésének számos meghatározása létezik, de általában úgy gondolják, hogy egy jó olvasó képes hosszabb szövegeket és általánosításokat olvasni vagy értelmezni. Az olvasás megértése magában foglalja az információkhoz való hozzáférést és fogadást, a szóbeli szövegek megfejtését és megértését, valamint az információk felhasználását az egyének tudásának gazdagítására és potenciáljának fejlesztésére (Derzsavnij sztandart, 2020).

A szöveg megértése és értelmezése kiemelt szerepet kap az olvasási folyamat során, hiszen ez az olvasás célja. A szövegértés során a szövegben rejlő elsődleges ismereteket dolgozzuk fel, majd ezek alapján az összefüggéseket feltárva és következtetéseket levonva értelmezzük a szöveget. Ez a szövegértő olvasás, ami a pedagógiában alapvető jelentőségű.

A szöveg megértése és értelmezése fontos szerepet játszik az olvasási folyamatban, mivel ez az olvasás célja. Az olvasási folyamat során feldolgozzuk a szövegben található alapvető információkat, és ezek alapján értelmezzük a szöveget, feltárva az összefüggéseket és következtetéseket levonva. Ez a szöveg-hozzáértő olvasás, amely a pedagógia alapja.

Az őslakosok és nemzeti kisebbségek nyelvre és irodalom oktatás sorána tanulók a következő készségeket és képességeket fejlesztik:

1. Másokkal való kapcsolattartás szóban:

- Szóbeli információ felhasználása kommunikációs helyzetekben.
- Szövegelemzés gyerekkönyvek alapján.
- Szövegértés és értékelés.
- Vélemény kifejezése és megvédése.

2. Információ felfogása, interpretálása, kritikai értékelése szövegekben:

- Szövegelemzés és értelmezés.
- Információ összekapcsolása és következtetések levonása.
- Szövegértés és értékelés.
- Szövegek összekapcsolása és különböző formákban való átadása.

Ezek a készségek és képességek lehetővé teszik a diákok számára, hogy hatékonyan kommunikáljanak, értelmezzék a szövegeket és kialakítsák saját véleményüket különböző témákban (Derzsavnij sztandart, 2020).

Ez a fajta nyelvtanítás és tanulás segíti a diákokat az életben való fejlődésben, és felkészíti őket arra, hogy hatékonyan vegyenek részt a közösségi életben és a társadalmi kommunikációban. Az iskolai nyelvtanítás és szövegértés fejlesztése nagy jelentőséggel bír a kulturális identitás védelme és a nyelvi készségek fejlesztése szempontjából (Fábián, 2016).

Az anyanyelvi oktatásnak és a szövegértés fejlesztésének hangsúlyozott jelentősége van a kulturális identitás megőrzése és a nyelvi készségek fejlesztése szempontjából. A szóbeli kommunikációs készségek fejlesztése mellett a szövegértés és értelmezés képességei is alapvető fontosságúak a gyerekek számára.

Az iskolai környezetben való megfelelő nyelvi fejlesztés és a szövegértés képességének kialakítása olyan alapvető kompetenciákat biztosít, amelyek elengedhetetlenek az élet számos területén való sikeres boldoguláshoz. Az ilyen típusú nyelvtanítás célja nemcsak a nyelvtudás, hanem a nyelvi kompetencia kialakítása is, amely lehetővé teszi a diákok számára, hogy hatékonyan és magabiztosan kommunikáljanak, értelmezzék a különböző szövegeket és megfogalmazzanak saját véleményyt.

Az anyanyelvi oktatásnak és a szövegértés fejlesztésének összekapcsolása révén a diákok nemcsak nyelvi, hanem kognitív és szociális készségeiket is fejlesztik. Az ilyen típusú oktatás segít abban, hogy a diákok felkészültebben és magabiztosabban lépjenek ki az iskola kapuján túlra, és sikeresen integrálódjanak a társadalmi és kulturális életbe.

Az anyanyelvi oktatásnak és a szövegértés fejlesztésének kiemelt fontossága van a kisebbségi közösségek, például a kárpátaljai magyarság esetében is. Az anyanyelvi oktatás által a gyerekek bekapcsolódnak a magyar kultúrába, részei lesznek a magyar közösségnek, és a nyelv és kultúra az identitásuk alapjává válik.

Az ilyen típusú oktatásnak meg kell felelnie az új nyelvészet és nyelvpedagógia elveinek, és támogatnia kell a kommunikatív kompetencia kialakítását. Az additív szemlélet alkalmazása révén az iskolákban az egyes nyelvváltozatokat és nyelvi formákat nemcsak megtanítják, hanem

lehetővé teszik a tanulók számára, hogy különböző helyzetekben magabiztosan alkalmazzák ezeket a nyelvi elemeket.

Az anyanyelvi oktatás és a szövegértés fejlesztése révén a diákok hatékonyan és tudatosan tudnak válogatni a rendelkezésre álló nyelvi elemek közül, és képesek lesznek minden helyzetben megtalálni a megfelelő nyelvi változatokat és nyelvtani formákat. Ennek eredményeként a diákok magabiztosabban és hatékonyabban fogják tudni használni az anyanyelvüket mindennapi kommunikációjuk során, és sikeresen boldogulnak az élet számos területén (Derzsavnij sztandart, 2020).

Az őslakosok és nemzeti kisebbségek nyelve és irodalma területén fejlesztése 1-4 osztályban:

1. Szóbeli kommunikációs készségek fejlesztése az 1–2. osztályban:

- Szóbeli információ megértése és reakciója rá.
- Szóbeli információ átalakítása különböző közlési formákban.
- Kulcsszavak azonosítása és magyarázata.
- Szóbeli véleménynyilvánítás és érvek felhozása.
- Az információk átalakítása és továbbadása szöveg alapján.

2. Szövegelemzés és értelmezés fejlesztése az 1–2. osztályban:

- Szöveg azonosítása és elemzése cím és illusztráció alapján.
- Szöveg fontosságának meghatározása és magyarázata.
- Érzelmi reakciók leírása és szövegértékelés.
- Szövegalapú szemléltetők készítése.
- Szöveg végének megváltoztatása és improvizáció.

3. Szóbeli kommunikációs készségek fejlesztése a 3–4. osztályban:

- Szóbeli információ kritikus megértése és értékelése.
- Szöveg fő mondanivalójának kijelölése és értékelése.
- Vélemény kifejezése és megvédése másokkal való beszélgetés során.
- Gondolatok alátámasztása példákkal és nyelvi etika betartása.

4. Szövegelemzés és értelmezés fejlesztése a 3–4. osztályban:

- Szöveg összekapcsolása és következtetések levonása.
- Szöveg értékelése és egyszerű vélemények kifejezése.
- Olvasási cél meghatározása és megfelelő szöveg kiválasztása.
- Szövegalapú vázlatok és táblázatok készítése.

- Szövegértés alternatív formáinak gyakorlása improvizációval. (Derzsavnyj sztandart, 2020).

2.4. A szövegértő képesség fejlesztése ismerettartalmú és dokumentumszövegek segítségével

Az írástudás fejlesztése nagy jelentőséggel bír a hallgatók kognitív és kommunikációs készségeinek fejlesztése szempontjából. Ez a fajta fejlesztés segít a diákoknak, hogy hatékonyabban értelmezzék és reagáljanak a különböző szövegekre, beleértve az irodalmi műveket, az információs esszéket és a médiaszövegeket. Az olvasási képesség elengedhetetlen a mindennapi élet számos területén, és elengedhetetlen a tanításhoz és a tanuláshoz.

Az olvasási készségek fejlesztésének egyik fontos módja az értelmező olvasási gyakorlat. Az értelmező olvasással a diákok feltárhatják az implicit információkat, következtetéseket vonhatnak le, és felismerhetik a szöveg integritását és kontextusát. Ez a módszer lehetővé teszi a szöveg tartalmának és üzenetének jobb megértését, valamint a kritikai gondolkodás és az elemző készségek fejlesztését. (Torgyik, 2004; Tóth, 2006)

Az olvasás megértésének másik fontos tényezője az interaktív olvasási gyakorlat. A hallgatók aktívan részt vesznek a szöveg értelmezésének és értelmezésének folyamatában csoportos megbeszélések, megbeszélések és projektmunka révén. Ezek a tevékenységek segítenek a diákoknak megfogalmazni ötleteiket, azonosítani az okokat az általuk olvasottak alapján, és megérteni mások álláspontját és véleményét. Ily módon nemcsak az olvasási készségeket fejlesztik, hanem a kommunikációs és együttműködési készségeket is.

Az olvasási készségek fejlesztésekor azonban nem szabad csak az olvasási készségekre összpontosítani. Fontos, hogy a hallgatók lehetőséget kapjanak más média és formátumok, például hangoskönyvek, videók és interaktív online tartalmak felfedezésére. Ezek a különböző tanulási módszerek segítenek a tanulóknak abban, hogy különböző értelemben vegyenek részt az információk feldolgozásában, lehetővé téve számukra, hogy hatékonyabban és sokféleképpen tanuljanak.

Véleményem szerint a differenciált tanítási módszerek használata nagy jelentőséggel bír az olvasás megértésének fejlesztésében. Mivel minden diák különböző képességekkel és erősségekkel rendelkezik, fontos, hogy az oktatás rugalmas legyen, és figyelembe vegye az egyéni igényeket. Például egyes hallgatók jobban reagálnak a vizuális vagy hallási ingerekre,

míg mások jobban megfelelnek a verbális vagy interaktív módszereknek. Ezért fontos, hogy a pedagógusok különböző módszereket alkalmazzanak, és biztosítsák, hogy a tanulás hatékony és motiváló legyen a lehető legtöbb diák számára az oktatási folyamat során.

Az ismerős szövegek feldolgozása során a hallgatónak lehetőségük van a meglévő ismeretek bővítésére és az új összefüggések megismerésére. Például történelmi dokumentumok és tudományos cikkek segítségével a hallgatók nemcsak elsajátíthatják az adott témával kapcsolatos tényeket, hanem megérthetik annak társadalmi, gazdasági vagy környezeti hátterét is. Ily módon fejleszthetik a kritikus gondolkodást és alkalmazhatják a megszerzett tudást más élethelyzetekben.

A dokumentumszövegek, például tudományos publikációk és üzleti jelentések segítségével a hallgatók megtanulhatják az információk szervezését és értelmezését. Ezek a szövegek gyakran összetett nyelvezetet és fogalmakat tartalmaznak, amelyek javítják a diákok olvasási megértését. Ezenkívül lehetőséget ad a hallgatónak arra, hogy elsajátítsák az adatok kritikus értékelésének képességét és következtetéseket vonjanak le. Ez a későbbi szakmai és társadalmi élet alapja (Torgyik, 2004; Tóth, 2006).

Ezeknek a fejlesztéseknek az a célja, hogy a hallgatók ne csak információkat gyűjtsenek, hanem kritikusan értelmezzék és alkalmazzák azokat. Ezzel a megközelítéssel a diákok nemcsak passzív befogadókká válnak, hanem aktív résztvevőkké és kritikus gondolkodókká is válnak.

2.4.1. A szövegértő olvasás fejlesztése ismerettartalmú és dokumentumszövegek segítségével

Az irodalmi olvasás fejlesztése az oktatás kulcsa, mivel ez az alapja annak, hogy a hallgatók megértsék és értelmezzék a különféle szövegeket, legyen az irodalmi, tudományos vagy más típusú írás. Az ilyen olvasási készségek fejlesztése segít a tanulóknak abban, hogy hatékonyabban tanuljanak és jobban fejlődjenek a mindennapi életben. (Fábián, 2016)

Az olvasási készségek javítása érdekében fontos megtanítani a diákokat, hogy kritikusan értékeljék az információkat és ismerjék fel a köztük lévő kapcsolatokat. Az ilyen típusú készségek elsajátítása lehetővé teszi, hogy ne csak passzívan fogadják az olvasottakat, hanem aktívan részt vegyen az értelmezési folyamatban, kritikusan gondolkodjon az olvasottakon.

A szövegolvasás fejlesztése során fontos arra ösztönözni a hallgatókat, hogy ne csak értelmezzék az olvasottakat, hanem kérdéseket tegyenek fel róluk. Ez segíthet nekik abban, hogy mélyebben megértsék, amit olvasnak, és kontextusban lássák. (Tóth, 2006)

Az ismerettartalmú szövegek feldolgozása során a diákok különböző tényekkel, eseményekkel vagy fogalmakkal találkoznak, amelyeket meg kell érteni és összefüggésbe hozni. Például a történelmi szövegek olvasásával megismerheti az adott időszak eseményei, okai és következményei, a karakter okai és rendeletei közötti kapcsolatot. Javítja az olvasás megértését és a kritikai gondolkodást, mivel a hallgatóknak elemzési és értelmezési készségeket kell használniuk a szöveg megértéséhez. (Torgyik, 2004)

Az olyan írott szövegek, mint a tudományos cikkek és törvények, lehetőséget kínálnak a hallgatóknak olvasási készségeik javítására. Ezek a szövegek gyakran tartalmaznak speciális kifejezéseket és összetett struktúrákat, amelyek segítik a diákokat olvasási készségeik fejlesztésében. Ezenkívül a dokumentum szövegének feldolgozása során megismerheti az információforrásokat, azok megbízhatóságát és az adatok értelmezését, amelyek szükségesek a kritikus gondolkodáshoz és a független véleményhez.

A szövegértés olvasásának javítása érdekében fontos ösztönözni a diákokat, hogy aktívan dolgozzák fel a szöveget és kritikusán értékeljék annak tartalmát. Ehhez olyan tanulási stratégiákat kell használnia, amelyek segítenek a diákoknak megtanulni az információk rendszerezését, értelmezését és alkalmazását.

Véleményem szerint a gyakorlati alkalmazások a legfontosabbak az olvasási készségek fejlesztésekor. Elméletileg nem elég az olvasási stratégiák tanítása, de nem elég ahhoz, hogy a hallgatók lehetőséget kapjanak arra, hogy ezeket a stratégiákat valódi szövegeként gyakorolják és alkalmazzák. Ez a legjobb módja az olvasási készségek fejlesztésének és a valós kihívásokra való felkészülésnek.

2.4.2. A szövegegységének megértésének tanítása ismerettartalmú és dokumentumszövegek segítségével

A szövegegység megértése fontos olvasási elem, amely segít a tanulóknak a szöveg strukturált és következetes megértésében. Általánosságban elmondható, hogy a szövegegységeknek több formája van: bekezdések, fejezetek, bevezetők és összefoglalók.

A bekezdés olyan szöveg, amely logikailag koherens gondolatcsoportot tartalmaz, általában 1 vagy több mondatból áll. A bekezdések segítenek a szöveg rendezésében és könnyebb megértésében.

A másik szövegegység a fejezet egy olyan szakasz, amely nagyobb egységet képez a szövegben, és általában több bekezdést tartalmaz. A fejezetek általában külön témákat vagy

részleteket dolgoznak fel, amelyek segítenek a szöveg létrehozásában.

A szövegegységek megértésének tanításakor fontos megtanítani a diákokat az egyes szövegegységek felismerésére és jelentőségük értelmezésére. Ez a tanulási folyamat hatékonyan elvégezhető ismerettartalmú és dokumentációs szövegek segítségével. Például ismerettartalmú szöveggel megismertethetjük a gyerekeket a bekezdések szerkezetével és funkcionalitásával. Megmutatható, hogyan kezdődnek és végződnek a bekezdések, hogyan kapcsolódnak egymáshoz a mondatok, és hogyan segítenek a gondolatok az egész bekezdés értelmezésében. (Belecki, 2008)

A dokumentumszövegek tanításakor összpontosíthat a szakaszok megismerésére és a köztük lévő kapcsolatok megfejtésére. A diákok megtanulhatják, hogyan találják meg és azonosítják a szöveg szakaszait, hogyan értelmezzék tartalmukat és kölcsönös kapcsolataikat (Szabó, 2012).

Természetesen a szövegegység megértésének tanításakor az ismerős szöveg vagy a dokumentum szövege mellett más módszereket is használhat. Például a diákok gyakorlati feladatok és interaktív tevékenységek révén vehetnek részt a tanulási folyamatban. Ez lehet például szövegelemzés, összehasonlító elemzés a különböző szövegek között, vagy akár csoportmunka, amelyben a diákok együtt dolgoznak a szöveg megfejtésében és összeállításában.

Ismerős szövegek segítségével konkrét példákat és esettanulmányokat is használhat a szövegegység megértésének megtanítására. Ezek a példák segítenek a diákoknak alkalmazni a valós helyzetekben megtanult fogalmakat és módszereket, és jobban megérteni őket a kontextusban.

A dokumentum szövegének használatakor fontos, hogy érdekes és releváns szöveget válasszon a hallgatók számára. Ez segít motiválni őket a tanulásra, és megkönnyíti számukra a szöveg értelmezését és megértését.

Végül az ismerettartalmú és dokumentált szövegek mellett a vizuális segédeszközök is hatékony eszközök lehetnek a szövegegységek tanításában. A pedagógus használhat grafikonokat, táblázatokat és diagramokat a szöveg szerkezetének és tartalmának megértéséhez, valamint a szöveg kontextusának és főbb pontjainak jobb megértéséhez.

Ezeknek a módszereknek és eszközöknek a kombinálásával a hallgatók hatékonyan elsajátíthatják a szövegegységek megértésének képességét, valamint a különböző szövegtípusok következetes és strukturált értelmezését és elemzését.

2.4.3 Gyakorlatok, feladattípusok

Nagy szerepet játszanak a szövegolvasás képességének fejlesztésében, milyen feladatokat és gyakorlatokat használnak a feldolgozáshoz. Nem minden gyermeknek hatásos egy és ugyanaz a gyakorlat esetleg, ezeket lehet akár korrigálni az ő fejlődési szintjükre. Az alábbiakban felsoroljuk a különböző típusú gyakorlatokat, amelyeket fel lehet használni az olvasás órákon.

Az ismerettartalmú és dokumentumszövegek segítségével számos gyakorlatot és feladattípust alkalmazhatunk a szövegértési képesség fejlesztésére. Ezek közül néhány fontos és hatékony lehetőség a következő(Cs. Czachesz, (2005); Raátz (2012); Kis (2013)):

Feladattípusok ismerettartalmú és dokumentumszövegekhez:

1. Kereshető információk: A diákoknak meg kell találniuk a szövegben előforduló konkrét információkat, például adatokat, időpontokat vagy neveket.
2. Fogalmi meghatározások: A diákoknak ki kell választaniuk vagy meghatározniuk bizonyos fogalmakat vagy kifejezéseket a szöveg alapján.
3. Főbb gondolatok azonosítása: A diákoknak fel kell ismerniük és meg kell fogalmazniuk a szöveg főbb gondolatait vagy mondanivalóját.
4. Szövegstruktúra elemzése: A diákoknak meg kell érteniük a szöveg felépítését és struktúráját, például az ok-okozati összefüggéseket vagy az összehasonlításokat.
5. Értelmező kérdések: Olyan kérdések, amelyek arra ösztönzik a diákokat, hogy értelmezzék a szöveget, és kritikusan gondolkodjanak róla.
6. Összehasonlítások és kontrasztok: A diákoknak össze kell hasonlítaniuk vagy meg kell különböztetniük különböző szövegeket vagy szövegrészeket, és azok közötti hasonlóságokat és különbségeket kell azonosítaniuk.
7. Szókincsfejlesztés: A diákoknak lehetősége van új szavak és kifejezések tanulására, valamint azok jelentésének és használatának gyakorlására a szövegösszefüggésben.
8. Érvelés és bizonyítékok: A diákoknak érvelő és bizonyítékokkal alátámasztott válaszokat kell adniuk a szövegben feltett kérdésekre vagy állításokra.
9. Előzetes ismeretek aktiválása: A diákok előzetes tudásuk alapján következtetéseket vonhatnak le a szövegről vagy készülhetnek fel a szöveg olvasására.
10. Gyakorlati alkalmazások: A diákoknak lehetőségük van arra, hogy a szövegben megszerzett ismereteket és információkat alkalmazzák valós életbeli vagy kitalált helyzetekben.
11. Összefoglalók és jegyzetek: A diákok készíthetnek összefoglalókat vagy jegyzeteket a szövegben talált információkról, így könnyebben áttekinthetik és megjegyezhetik azokat.

12. Kérdések és válaszok: Olyan kérdéseket lehet feltenni a szöveggel kapcsolatban, amelyek arra ösztönzik a diákokat, hogy gondolkodjanak kritikusan és értelmezzék a szöveget.
13. Szövegösszefoglalók: A diákoknak lehetősége van összefoglalni a szöveg főbb pontjait vagy gondolatait, ami segíthet az emlékezetükben és megértésükben.
14. Képes összefoglalók: A diákok készíthetnek képes összefoglalókat a szöveg tartalmáról, amelyek segíthetnek a vizuális megértésben és emlékezetben.
15. Szókincs-gyakorlatok: Különböző szókincs-gyakorlatokkal lehet fejleszteni a diákok szókincsét és szóértését a szövegekben található kifejezésekkel és fogalmakkal kapcsolatban.
16. Elemző feladatok: Olyan feladatok, amelyek arra ösztönzik a diákokat, hogy elemezzék a szöveg szerkezetét, stílusát és nyelvezetét, így mélyebb megértést érhetnek el.
17. Szövegértést segítő kiegészítő anyagok: Tanári segédanyagok, például kis szövegkiegészítők vagy szószedetek, segíthetik a diákokat a szövegértés folyamatában.
18. Kreatív írási feladatok: Olyan feladatok, amelyek arra ösztönzik a diákokat, hogy alkossanak saját történeteket vagy szövegeket a szöveg témájáról vagy karaktereiről.
19. Szövegösszefüggések feltárása: A diákoknak lehetősége van azonosítani és értelmezni a szövegek közötti összefüggéseket és kapcsolatokat, például azonos témák vagy motívumok felismerése.
20. Társas olvasás: A diákok együtt olvashatnak és megvitatják a szövegeket kiscsoportokban vagy párban, ami segíthet az ötletek megosztásában és a szövegértési képességek fejlesztésében (Cs. Czachesz, (2005); Raátz (2012); Kis (2013)) .

Gyakorlatok ismerettartalmú és dokumentumszövegekhez:

1. Kiscsoportos viták vagy megbeszélések: A diákok kiscsoportokban megvitathatják és értelmezhetik a szövegeket, és megoszthatják egymással az észrevételeiket és következtetéseiket.
2. Szövegkihívások: Olyan gyakorlatok, amelyek arra ösztönzik a diákokat, hogy kritikusan gondolkodjanak a szövegben felvetett problémákról vagy kérdésekről, és kreatív megoldásokat találjanak rájuk.
3. Szerepjátékok: A diákok szerepjátékok segítségével játszhatják el a szövegben szereplő karaktereket vagy helyzeteket, ami segíthet a szöveg megértésében és értelmezésében.
4. Szóbeli összefoglalók vagy prezentációk: A diákoknak lehetősége van szóban

összefoglalniuk vagy prezentálniuk a szövegben talált információkat és gondolatokat.

5. Írásbeli összefoglalók vagy elemzések: A diákoknak lehetőségük van írásban összefoglalniuk vagy elemzően megközelíteniük a szöveg tartalmát és üzenetét.
6. Szövegkiemelés és jegyzetelés: A diákok kiemelhetik a fontos információkat a szövegből és jegyzeteket készíthetnek róluk, ami segítheti az emlékezetüket és a koncentrációjukat.
7. Vizuális szervezők használata: A diákok különböző vizuális szervezők segítségével rendezhetik és strukturálhatják a szövegben talált információkat, például térképeket, diagramokat vagy táblázatokat készíthetnek.
8. Szerepjátékok és dramatizálás: A diákok szerepjátékokat vagy dramatizált jeleneteket készíthetnek a szövegben szereplő karakterek vagy események alapján, ami segítheti a szöveg mélyebb megértését és érzelmileg is közelítheti hozzájuk.
9. Kreatív írás: A diákok kreatív módon írhatnak a szöveg témájáról vagy üzenetéről, például levelet írhatnak egy szereplőnek, vagy alternatív befejezést adhatnak a történetnek.
10. Szövegfeladatok megoldása: Különböző típusú szövegfeladatokat oldhatnak meg, például keresztrejtvényeket, szókeresőket vagy logikai feladatokat.
11. Kérdések és válaszok megbeszélése: A diákok csoportokban vagy párban megvitathatják a szöveggel kapcsolatos kérdéseket és válaszokat, ami segíthet az értelmezésben és a kritikus gondolkodásban.
12. Szövegelemzés és értelmezés: A diákoknak lehetősége van a szöveg szerkezetének, stílusának és nyelvezetének elemzésére és értelmezésére, ami segíthet a mélyebb megértésben és az összefüggések felismerésében.
13. Képes összefoglalók készítése: A diákok készíthetnek képes összefoglalókat a szövegben talált információkról, amelyek segíthetik a vizuális megértést és emlékezetet.
14. Játékos kvízek és feladatok: Olyan játékos kvízeket vagy feladatokat lehet szervezni, amelyek segíthetik a diákokat a szövegben talált információk megjegyzésében és értelmezésében.
15. Szókincs-gyakorlatok és szókeresők: Különböző szókincs-gyakorlatokkal és szókeresőkkel lehet fejleszteni a diákok szókincsét (Cs. Czachesz, (2005); Raátz (2012); Kis (2013)).

Ezek a gyakorlatok és feladattípusok összességében hozzájárulhatnak a diákok szövegértési képességeinek fejlődéséhez és mélyítéséhez, valamint segíthetnek abban, hogy hatékonyan

alkalmazzák az ismereteket és stratégiákat a való életben és más tanulási területeken is.

Természetesen van néhány olyan munkafüzet vagy online platform, amely segítség lehet az alsós tanítóknak a szövegértési képesség fejlesztésében ismerettartalmú és dokumentumszövegek segítségével:

1. "Olvasóka": Ez a munkafüzet gyakorlatokat és feladatokat kínál az alsós tanulóknak ismerettartalmú szövegek megértésének és feldolgozásának fejlesztésére. Az olvasmányok tematikusak és gyermekbarát módon íródtak, hogy segítsék az olvasási képességek fejlődését.
2. "Szövegről szövegre": Ez egy tankönyv munkafüzettel együtt, mi is használtuk. Nagyon jól vannak összeállítva a kérdések a szövegekhez. Bármilyen szövegfajta található benne.
3. "Szövegértési kalandok": Ez az online platform interaktív és játékos módon segíti az alsós tanulókat a szövegértési készségeik fejlesztésében. A gyerekek különböző kihívásokat és feladatokat teljesíthetnek, miközben felfedezik az ismerettartalmú és dokumentumszövegeket.
4. "Szövegértés kisokos": Ez a tanároknak szóló online platform különböző témákhoz kapcsolódó olvasmányokat kínál az alsós tanulók számára. A platformon található feladatok és gyakorlatok segítenek a szövegértési készségek fejlesztésében, és lehetőséget adnak a differenciált tanításra és tanulásra.
5. "Pedagógus világ": Ezen az oldalon rengeteg anyagot, szövegértési feladatokat, játékokat találhatunk olvasás órára.

III. A KUTATÁS MÓDSZERTANA ÉS EREDMÉNYEI

A negyedik osztályra a gyermekek többsége akkor éri el az olvasás megértésének szintjét, amikor már önállóan képes értelmezni az életkornak megfelelő szövegeket.

Vannak olyan vélemények, hogy az olvasást csak informatív ismereteken alapuló olvasással kell tanítani és gyakorolni. A nem-fikciós szövegek funkciói különbözőek: kellemesebbek, ahogy a neve is sugallja, érzelmet közvetítenek a nyelv gazdagságával és színes kifejezésekkel, jelentős hatással vannak az érzelmekre. Mindenesetre, a tudományos és ismeretterjesztő szövegek adatai és kontextusa jó lehetőséget kínálnak a tanulás megtanulására és az alapjául szolgáló szöveg olvasásának gyakorlására. Mivel elsősorban az intellektusra apellálnak, világos információkat közvetítenek, és könnyebben érthetőek.

Az ismerettartalmú és dokumentumalapú olvasási készségek fejlesztése számos előnnyel jár a gyermekek számára. Úgy gondolom, hogy ez a megközelítés különösen hatékony:

1. Reális kontextus: az ismerettartalmú és dokumentációs szövegek gyakran tartalmazzák ezt a reális kontextust annak megértésében, hogy a gyermekek hogyan használhatják fel a tanultakat a tanulás relevanciájának és motivációjának növelésére a mindennapi életükben.

2. Átfogó tudás: ezek a szövegek lehetőséget nyújtanak a hallgatók számára, hogy átfogó ismereteket szerezzenek különböző témákban, beleértve a történelmet, a tudományt, a földrajzot és a társadalomtudományokat. Ez nem csak javítja olvasási készségüket, hanem javítja általános írástudásukat is.

3. Kritikai gondolkodás: az ilyen szövegek gyakran összetett információkat és kontextust tartalmaznak, elemzésük és értelmezésük fejleszti a diákok kritikai gondolkodását, és a gyerekek megtanulják kérdéseket feltenni, következtetéseket levonni és értékelni a források megbízhatóságát.

4. Képes megfejteni és információt keresni: a dokumentumok szövegeinek és informatív anyagainak feldolgozása során a diákok megtanulják, hogyan kell hatékonyan keresni és feldolgozni a különböző forrásokból származó információkat. Ez alapvető készség a modern információs társadalomban.

5. Sokszínűség és perspektívák: az ilyen szövegek gyakran számos perspektívát és információt mutatnak be a kulturális háttérből, amelyek segítenek a diákoknak megérteni és megérteni a világ sokszínűségét.

6. Az érdeklődés növelése: az oktatási és dokumentációs szövegek gyakran felkelthetik a gyermekek természetes kíváncsiságát, az érdeklődő és motivált diákok nagyobb valószínűséggel vesznek részt aktívan a tanulási folyamatban.

7. Szókincsfejlesztés: az ilyen szövegek olvasása általában tartalmaz bizonyos, egy adott témához kapcsolódó kifejezéseket, amelyek gazdagítják a hallgató szókincsét, és ez a kibővített szókincs hozzájárul az általános nyelvtudás fejlesztéséhez is.

Általánosságban elmondható, hogy az ismerettartalmú és dokumentációs szövegek használata az olvasás megértésének javítása érdekében segít a gyermekeknek hozzáértő, kritikus gondolkodókká válni, akik hatékonyan kereshetik és használhatják az információkat a mindennapi életükben. Az oktatásnak ez a megközelítése hosszú távon előnyös, mivel fejleszti a sikeres élethez és munkához szükséges alapvető készségeket.

A megfelelő mérési eszközökkel és objektív értékeléssel megtudhatja, mit tudnak a

diákok, és milyen képességeik vannak.

Tavaly a gyerekek olvasási készségét kutattam, de idén tanárként dolgozom, ezért úgy gondoltam, hogy megoldom a tavalyi kutatásban megjelenő problémákat. A dolgozatban felsorolt módszereket használtam. A továbbiakban összehasonlítom az adatokat.

3.1 A tudományos anyag és módszerei

A kutatás helye

Kutatásomat a Tiszaújhelyi Gimnázium és a Fancsikai Középiskola 4. osztályaiban végeztem. A Tiszaújhelyi osztályban 5 diák vett részt a felmérésben, a Fancsikai osztályban pedig 6 diák. Ezekkel a diákokkal egy felmérést végeztem el.

A kutatási anyag

Kutatásom célja az volt, hogy szövegértési feladatlapok segítségével felmérjem, hogy javultak-e a szövegértési képességek a Tiszaújhelyi Gimnázium 4. osztályában a tavalyi eredményeikhez képest és a tavalyi 4. osztály eredményeivel szemben, úgy, hogy egész évben a nagy hangsúlyt fektettem a szövegértési képességek fejlesztésére. Illetve összehasonlítottam a Fancsikai 4. osztály eredményeivel, ahol vannak ukrán gyerekek és az eddigi három év alatt nehezen ment a tanulás, a tanárhiány miatt.

A teszt feladatlapjai a *Pedagógusvilág* című oldalról lettek kiválasztva. Az év elején az osztályban *A fagyalt története* című ismerettartalmú szöveget kapták. A szöveget úgy választottam ki, hogy terjedelme ne nehezítse a tanulók munkáját és ne legyen hosszú, hogy a tanulók a megadott idő alatt meg tudják oldani a kapcsolódó feladatokat. A nehézségi szint közepes volt. 7 kérdés volt, amelyekre a gyerekeknek le kellett írniuk a válaszokat.

Az év végén a 4. osztályosoknak *A Rubik-kocka* című szöveget kellett elolvasniuk, majd 8 kapcsolódó kérdésre kellett válaszolniuk. A tanulóknak 45 perc állt rendelkezésükre a feladat elvégzésére. A tavalyi 4. osztály ugyanezt a feladatlapot végezték el, azért maradt ez a szöveg, hogy össze tudjam hasonlítani a két osztály eredményeit.

A szöveggel kapcsolatos kérdések között szerepelt az információk (adatok, információk, kulcsszavak, helyek, események, okok, következmények), a szereplők tulajdonságai, ok-okozati összefüggések, a szöveg alapján mondatok kiegészítése, igaz/hamis állítások megítélését alátámasztó részletek keresése, címadás, önálló fogalmazás és véleménynyilvánítás. A kérdésekre feleletválasztással vagy válasz konstrukcióval lehetett válaszolni.

A tesztek lehetővé tették számomra, hogy felmérjem véglegesen az osztály képességeit,

igaz év közben ezt én láttam már, óráról órára, mennyi fejlődést történt. És, hogy a kitűzött céloom végül elértem-e?

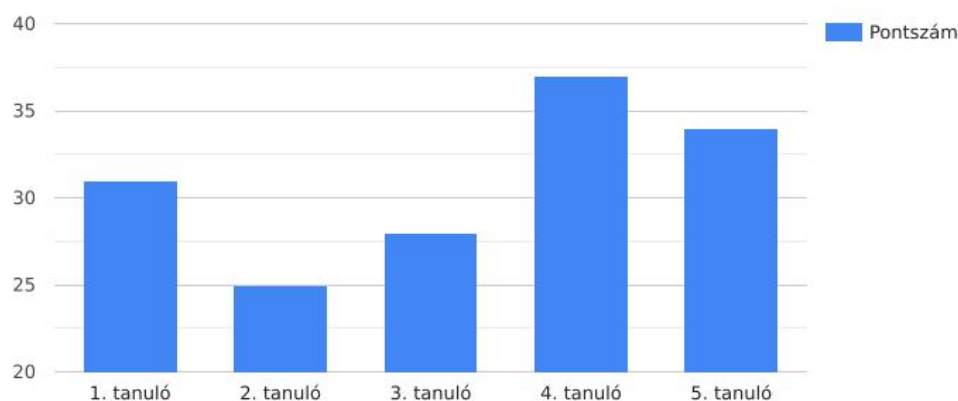
3.2. Az eredmények bemutatása és kiértékelése

A tesztek az osztályteremben végezték. Fontosnak tartottam, hogy a reggeli órákban végezzük el őket, amikor a tanulók még nem fáradtak. Semmi sem zavarta a mérést.

Az olvasott szövegértési tesztben a tanulóknak némán kellett elolvasniuk a szöveget, majd az olvasás után szövegértési kérdésekre kellett válaszolniuk. Az is engedélyezett volt a számukra, hogy a válaszadás közben lássák a szöveget.

A 4. B osztály év elején elért eredményeik

Az első rész eredményeit egy diagramban foglaltam össze, pontszámok alapján és százalékok alapján. A diákok legfeljebb 40 pontot kaphattak. Az átlag ebben az osztályban 77.5%, ami több lett egy kevéssel, mint a tavalyi, akkor 73% volt. Eléggé jól teljesítettek és év végére az eredményt is javították 81.5%-ra.

3.1. ábra

Először is, a diákoknak el kellett olvasniuk a szöveget, majd válaszolniuk kellett a kérdésekre a feladatlapon. Mivel ez egy ismeretterjesztő szöveg volt, a diákoknak nem kellett saját válaszokat adniuk és minden kérdésre a szöveg alapján válaszolhattak.

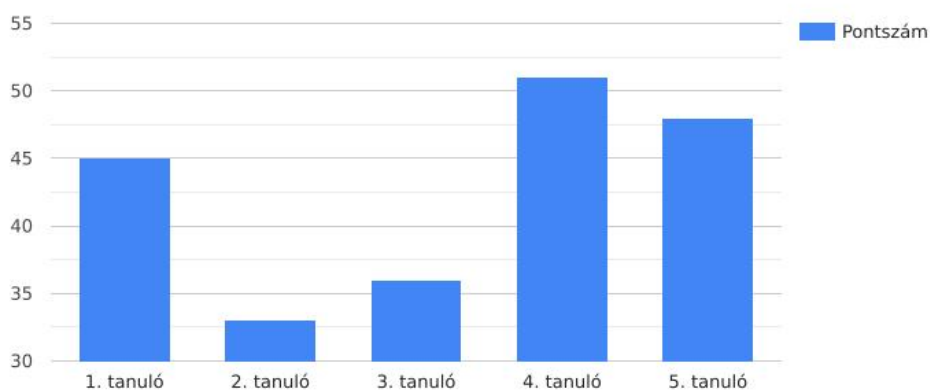
Az első feladatban saját szavaikkal kellett megmagyarázni három szót, ez nem okozott

nehézséget nekik. A következő feladatban igaz-hamis állítások voltak, ahol választaniuk kellett és a helytelen mondatokat igazzá kellett változtatniuk. Mint tavaly is előfordult ez a probléma idén is volt olyan, aki csak az igaz-hamis jeleket tették ki. De ezeken a feladatokon kívül, ki kellett egészíteni a mondatokat, válaszolni a kérdésekre, aláhúzni a szavakat, amelyek a mondatba illettek. Ami nehezebben ment, az a teljes mondatokkal való válaszadás, amelyre a tanévben több időt fordítottunk és gyakoroltunk. A feladatok közül itt kapták a kevesebb pontot. De összegezve elmondható, hogy a szöveget értelmezni tudták és értették miről volt szó.

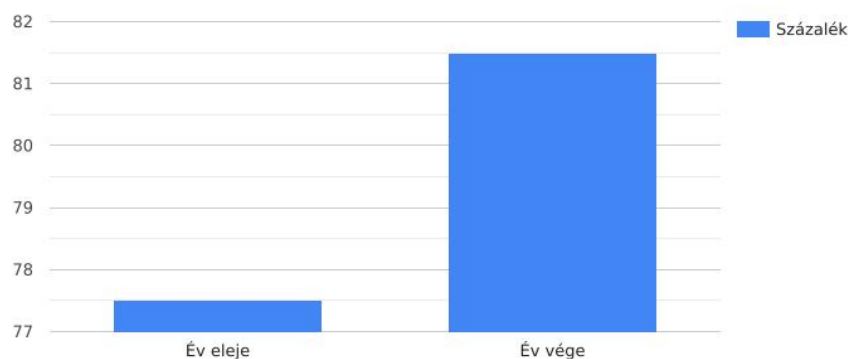
A 4. osztályosok év végi eredményei

Az év végén, mint az év elején is először el kellett olvasniuk a szöveget. Ezután 8 feladatot kellett megoldaniuk a szöveggel kapcsolódóan. A feladatlap kitöltésére 45 perc állt rendelkezésükre. Maximális pontszám 52 volt, egy kicsit több, mint az év elején.

Az első két feladatban a szöveg alapján kellett válaszolni a kérdésekre. Pl.: *Mikor találta fel Rubik Ernő a bűvös kockát?*. Ennek a feladatnak a megoldása jól sikerült a gyerekeknek, de voltak hibák is, ennek oka valószínűleg a figyelmetlenség. A 3. feladatban meg kellett számozniuk a bekezdéseket és címet adni nekik, míg a megszámozás mindenkinek ment, addig a címadás már nehezebben, de mindenki próbálkozott, volt olyan is aki nem mindegyiknek adott címet. A 4. feladatban az aláhúzott mondatokhoz kérdéseket kellett írniuk, itt a probléma a mondatok helyes felépítésében volt. A 6. feladatban pótolni kellett a hiányzó adatokat a táblázatban, ez mindenkinek sikerült, illetve ami még sikerült mindenkinek, az igaz hamis állítások. Az utolsó feladatban alá kellett húzniuk, melyek a szavak helyes jelentései.

3.2 ábra

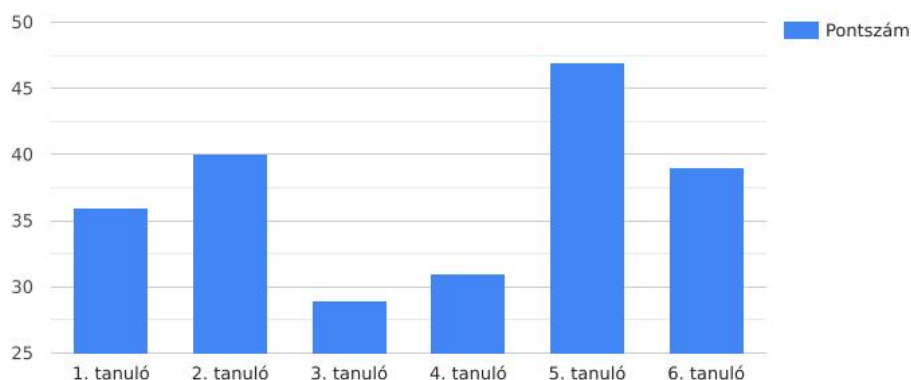

3.3. ábra

Ha megnézzük az utolsó diagrammokat, akkor láthatjuk, hogy az eredmények javultak valamennyire. És ha tovább is ezen az úton haladni, akkor ezt tovább lehet növelni. A 4. osztály összességében jól teljesített a teszten. Számos tanulmány kimutatta, hogy az alapvető készségek elsajátítása nélkül a tanulók képtelenek a tananyag mélyebb megértésére és ennek hiányában annak új helyzetekben való alkalmazására. Ez a tanulók esetében is így van.

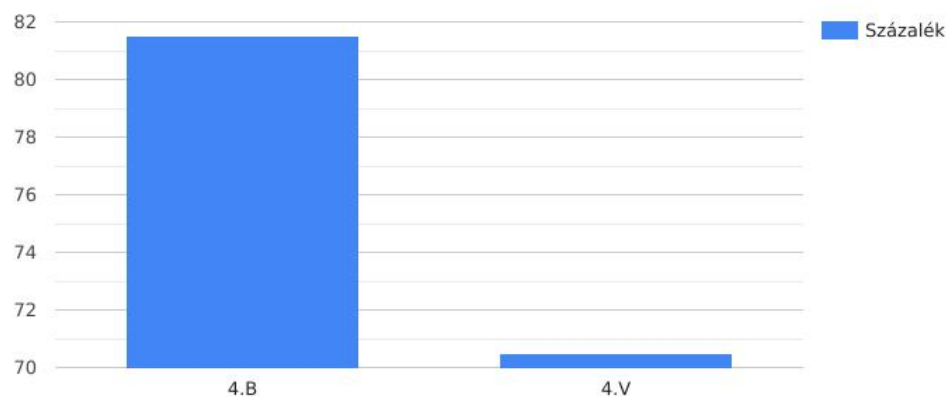
A 4. B és 4. V. osztályok eredményeinek összehasonlítása

A 4. V. osztály ugyanazt a feladatlapot kapták meg év végén, mint a 4. B osztály. A körülmények is egyeztek. A következőben láthatjuk a 4. V osztály eredményeit:

3.4. ábra

Náluk nagyon nehezen ment a bekezdéseknek való címadás és a saját kérdések összeállítása. Itt voltak olyanok, akik egyáltalán nem írtak rá semmit. Nehezebben ment azoknak, akik félig ukrán anyanyelvűek. Nekik sokkal nehezebb kifejezni magukat helyesen, ők egy kicsit sajátosan is építik fel a mondatokat, összecserélve a szavak sorrendjét. Az osztály eredménye mindössze 70.5%, ami kevesebb a 4. B. osztály év eleji és év végi eredményéhez képest. De meglátásom szerint a gyerekek jól teljesítettek a körülményekhez képest. Az eredményeken is látszik, mennyire fontos, hogy értsük teljesen a nyelvet, amelyen szöveget olvasunk, és ki tudjuk fejezni magunkat. Biztosra veszem, ha az ukrán családból származó gyerekek ukránul írták volna meg, akkor az ő eredményük is jobb lett volna. Ez a helyzet azokkal a magyar gyerekekkel, akik ukrán osztályba járnak, saját tapasztalatomból mondhatom, ha valaki nem érti teljesen a nyelvet, nehéz értelmezni az olvasott szöveget.

3.5. ábra

Bár én 9 évig ukrán osztályba jártam, nekem szerencsém volt és én könnyen megtanultam a nyelvet és könnyen elvégeztem a szövegértési feladatokat, az elején nehéz volt a helyes mondatok összeállítása, viszont egy idő után belejöttem, de ehhez sok munka járult a tanár részéről is. Sajnos voltak az osztályban olyanok, akiknek nagyon rosszul ment, és nem is tudták magukat kifejezni rendesen, nem hogy egy szövegértést megírjanak jó jegyre.

3.3. Következtetés

A felmérésből kiderült, hogy továbbra is figyelmet kellene fordítani az olvasásértési készség fejlesztésére. Ha a szövegértési stratégiákat fejlesztik, és a tanulók több szövegértéssel kapcsolatos fejlesztési feladatot kapnak, pozitív változások következhetnek be a tanulásban és a teljesítményben és akár ezek a számok a duplájára nőnek.

A dokumentumszövegek és ismeretterjesztő szövegek feldolgozását minnél gyakrabban kell alkalmazni az oktatás során. Mivel az ilyen típusú szövegek feldolgozása a legösszetettebb és legelvonatottabb gondolkodást igényli.

A szövegértési tanulmányok eredményei azt mutatják, hogy a megfelelő anyanyelvi készségek mellett a vizuális és bemeneti csatornák is fontos szerepet játszanak az olvasási folyamatban. Az olvasási folyamat tanítását, amely a tanulási folyamat középpontjában áll, és nagy jelentőséggel bír, folytatni kell az idősebb gyermekek számára mind az általános iskolákban, mind a középiskolákban. A kísérleti eredmények egyértelműen mutatják ennek szükségességét. Az olvasás megértését javítani és tanítani kell. Az olvasási készség fejlesztése állandó ellenőrzést igényel, nem pedig kommunikációs stratégiákat. A tapasztalt olvasók képesek tudatos korrekcióra, önkontrollra, visszajelzésre, vagyis a fontos és jelentéktelen információk korrekciójára és szétválasztására [Adamikné, 1990].

A csendes olvasás lehetővé teszi a diákok számára, hogy saját tempójukban dolgozzák fel az információkat, és újraolvassák a szöveg egyes részeit, de előfordulhat, hogy nem ismerik fel, amit rosszul olvasnak, és nem tudják kijavítani. Ezenkívül a félreértelmezés nagy hátrányt jelenthet olvasásakor. Még a legtehetségesebb diákok is hibázhatnak, ami a szövegtöredékek téves olvasásához vezethet, és több hibát okozhat a szöveggel kapcsolatos feladatokban. Elmondható, hogy az olvasási készségek fejlesztésének nem az általános iskola alsó osztályaiban kell véget érnie, hanem az általános iskola felsőbb osztályaiban folytatódnia kell.

Számos tanulmány kimutatta, hogy alapvető készségek nélkül a diákok nem lesznek képesek mély megértést kialakítani, és a legjobb esetben nem tudják megismételni az anyagot szó szerint, és alkalmazni az új helyzetekre. Megfelelő alap nélkül a későbbi tanulás súlyosan akadályozható, a korai oktatás kudarcának pedig egész életen át tartó következményei lehetnek a tanulóhoz való hozzáállásra. Ha nem érti helyesen a szöveget a tanuló, akkor nem lesz képes mélyebben elsajátítani a matematikát, vagy követni és megérteni a tudományos szöveget. Ezért nyilvánvaló, hogy az olvasásnak az oktatás prioritásának kell lennie, és meg kell határozni az olvasás megértésének és fejlesztésének szintjét és fejlődését.

A tanároknak meg kell jegyezniük, hogy a megértés hiányosságai, a zavartság és a

diszfunkció ugyanolyan rejtett, mint maga a mechanizmus. Ezeket a problémákat nem lehet közvetlenül a felszínen észlelni, ezért elengedhetetlen a megfigyelés fokozása.

A szülők ma is nagy szerepet játszanak a gyermekek fejlődésében, mert leülhetnek otthon olvasni, ahelyett, hogy beszélgetnek a telefonon. Kis kortól kezdve jó ha a szülő olvas mesét, ami mára nagyon ritka, és az osztályban kérdezett gyerekek közül 2 gyerek mondta, hogy nekik olvastak mesét mikor kicsit voltak, ami egy szomorú tényező.

Ami még nagyon fontos, és amit észrevettem az év közben, hogy nagyon sok időt kell fordítani a saját vélemény nyilvánításra és hagyni, hogy a gyerekek kérdezzenek. Néha bár fura kérdéseket tesznek fel a szövegről, de ezen is látszik, hogy gondolkodnak és odafigyelnek. A véleménynyilvánítás pedig azért fontos, mivel a felnőtt életben erre nagy szükség van, és arra is hogy meg tudják hallgatni a másik véleményét, elfogadni azt. Nagyon szerettem, mikor egy mesehősről a gyerekek külön-külön elmondták a véleményük, néha vita is keletkezett, de végén kompromisszumra tudtak jutni, hogy mindenkinek más a véleménye, és ezt el kell fogadni. Ami bevált, hogy a gyerekek odafigyeljenek a szövegben akár az apróságokra is, az a rövid 5-10 perces tesztek, amelyet mindenki nagyon élvezett, és egy idő után látszott a fejlődés is. Látszott, hogy otthon átolvasták. Valamikor következő órán írtuk a tesztet, valamikor az órán, szándékosan változtatva az időpontját. Ilyen tesztek nem csak olvasás órán használtunk, hanem Felfedezem a világ órákon is később. De a fentebb felsorolt gyakorlatokat mind kipróbáltuk az órákon, és véleményem szerint, mind a maga módján hasznos, csak el kell határozni mi is megy gyengébben és mit akarunk fejleszteni.

Összefoglalás

A mai iskolákban az olvasás tanítására, az olvasás megértésének javítására és a tanulás támogatására alkalmazott módszerek szubjektív becsléseken alapulnak, megbízható mérőeszközökkel elfogadott módszerekkel, mivel pontos mérőeszközök nélkül lehetetlen felmérni a tanulók fejlettségi szintjét és meghatározni annak eredményét. Az alkalmazott fejlesztési beavatkozások valódi módja annak, hogy megoldják a probléma forrását az iskolában.

Dolgozatom megírása során sok új és alapvető ismeretet szereztem, és kibővítettem a szövegről szerzett ismereteimet. A szakirodalom tanulmányozásával feltérképeztem, hogy milyen típusú gyakorlatok használhatók az olvasás megértésének javítására, ezeket a vizsgálatom során felhasználtam, és pedagógusként a jövőben is hasznosak lehetnek számomra. Kipróbálhattam a fejlesztőgyakorlatokat és láthattam azok hatékonyságát is. Megtapasztaltam, mennyire fontos az olvasás és a jó szövegértés az iskola alsóbb osztályaiban, és hogyan tudok segíteni tanárként.

Ha elfogadjuk, hogy a megfelelő szintű olvasás a további tanulás előfeltétele, az olvasás fontos szerepet játszik a tanulásban. Kutatásom eredményei megerősítik azt a hipotézisemet, hogy ha több időt fordítunk az olvasásra és a szövegértés fejlesztésére, az javíthatja a gyermek képességeit. A mérésekből egyértelmű, hogy javítani kell a szövegértést és fejleszteni a szövegértés módszereit, az olvasás megértését, elemezni az alapvető problémákat és bővíteni a szókincset. Az írott szöveg megértése, használata elengedhetetlen a mindennapi élethez. Fontos a gyermekek megfelelő oktatása, hogy írástudó olvasókká, felnőttekké váljanak. Ebbe a folyamatba fontos bevonni a szülőket. Ezt a munkát most kell elkezdenünk, hisz a pedagógusokon is múlik, milyen felnőttekké válnak tanulóik.

Резюме

Під час навчального року я помітила, що багато часу потрібно приділяти висловленню власної думки і дозволяти дітям задавати питання. Хоча іноді вони задають дивні питання про текст, це показує, що вони думають і звертають увагу. Висловлення думок важливо, оскільки в дорослому житті це необхідно, як і вміння слухати й приймати думки інших. Мені подобалося, коли діти висловлювали свої думки про героя казки, іноді виникали суперечки, але вони вчилися досягати компромісу.

Короткі 5-10 хвилинні тести допомагали дітям звертати увагу на деталі тексту, що сприяло покращенню їхньої уваги і розуміння. Ми використовували ці тести не тільки на уроках читання, але й на уроках дослідження світу. Різні типи завдань і вправ були випробувані на уроках, і кожен метод був корисний по-своєму.

Сучасні методи навчання читання та розуміння тексту базуються на суб'єктивних оцінках та прийнятих методах з надійними інструментами вимірювання. Відповідні методи розвитку можуть вирішити проблеми в школі. Під час написання роботи я здобув багато нових знань і розширив свої уявлення про текст. Вивчаючи літературу, я дізнався про різні типи вправ для покращення розуміння читання і використав їх у своєму дослідженні. Я побачив, наскільки важливо читання і хороше розуміння тексту в молодших класах, і як я можу допомогти як вчитель.

Батьки теж відіграють значну роль у розвитку дітей, оскільки можуть присвячувати час читанню вдома замість розмов по телефону. З дитячих років важливо, щоб батьки читали казки своїм дітям, хоча це стало рідкістю. З опитуваних дітей лише двоє сказали, що їм читали казки в дитинстві, що є сумним фактором.

Якщо ми визнаємо, що відповідний рівень читання є передумовою подальшого навчання, читання відіграє важливу роль у навчанні. Результати мого дослідження підтверджують мою гіпотезу, що більше часу, присвяченого читанню і розвитку розуміння тексту, може покращити здібності дітей. Вимірювання показують, що потрібно покращувати розуміння тексту і розширювати словниковий запас. Розуміння письмового тексту необхідне для повсякденного життя. Важливо забезпечити належну освіту дітей, щоб вони стали грамотними читачами і дорослими. До цього процесу важливо залучати батьків. Цю роботу потрібно починати зараз, оскільки від вчителів залежить, якими дорослими стануть їхні учні.

FELHASZNÁLT IRODALOM

Adamikné Jászó Anna (2003): Csak az ember olvas. Az olvasás tanítása és lélektana. Segédkönyvek a nyelvészet tanulmányozásához. Tinta Kiadó, Budapest

Adamikné Jászó Anna (2004). In Balázs Géza szerk. (2004). 33 téma a szövegértő olvasás fejlesztésére.

Adamikné Jászó Anna (2006). Az olvasás múltja és jelene. Trezor Kiadó: Budapest.

Csépe Valéria (2006): Az olvasó agy. Akadémia Kiadó: Budapest.

Cs. Czachesz Erzsébet (2005). A szövegértés fejlesztése az alsó tagozaton. Nemzeti Tankönyvkiadó.

Kis Ádám és mtsai. (2013): Szövegértés-szövegalkotás. Nemzeti Tankönyvkiadó.

Laczkó Mária (2012): A szövegértés fejlesztésének lehetőségei - a szövegértési óra gyakorlatainak típusai. Módszerek a szövegértési gyakorlat fejlesztésének gyakorlatorientált módszerének kidolgozásához.

Laczkó Mária (2008): A szövegértési nehézségek hátterében álló részképességek vizsgálata. *Alkalmazott nyelvészet, VIII. kötet 1- 2.*

Nyiri Istvánné (2006): Gyakorlatok a szövegértés fejlesztésére, 4. osztály. Apáczai Kiadó Kft.

Raátz Judit (szerk.) (2012): A szövegértés fejlesztése a középiskolában. Oktatókutató és Fejlesztő Intézet.

Tóth Beatrix (2006): A szövegértést elmélete és gyakorlata. Magyar Nyelvőr, Akadémia Kiadó, Budapest *Anyanyelvi pedagógia, (4) szám 2009*

Derzsavnij sztandart // Державний стандарт (2020): Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти. Кабінет Міністрів України постанова від 30 вересня 2020 р. № 898. Київ. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-п#n185>

Letöltve: 2023. november 15.

MELLÉKLET

A 4. B osztály feladatlapja év elején

Téptőmb/Szövegértés
XII./4./3./14. feladatlap/felmérő

www.pedagogusvilag.hu

Név: _____

Osztály: _____

Év végi felmérő szövegértésből

B csoport

A fagyalt története

Kellemes meleg napokon bizonyára te is megkívánod a fagyaltot. De miközben jóízűen nyalogatod, gondolsz-e arra, hogy vajon mióta létezik ez a nagyszerű édesség?

Bármilyen meglepő, Kínában már ötezer évvel ezelőtt ismerték a hideg nyalánság korai változatát, mely perzsa és arab közvetítéssel jutott el a földközi-tengeri országokba. Nagy Sándor idejében élénkítőszerként használták. Néro császár pedig messzi gleccserekből hozatott jeget, hogy elkészíthessék számára a hideg csemegét, amelyet akkoriban többek között mézzel, ibolyával, rózsavízzel, fahéjjal, illetve különféle gyümölcsökkel ízesítettek.

Párizsban 1682-ben nyitották meg a világ első nyilvános fagyaltozóját, mely egy csapásra népszerűvé vált annak ellenére, hogy eleinte csupán a nyári időszakban volt nyitva, s kizárólag csak citromfagyit árult. Hazánkban már a XIII. században elterjedt nyalánságnak számított, igaz, ekkoriban még hideg nyalatnak nevezték.

A korabeli fagyaltozók és cukrászdák főként az előkelő hölgyek találkozóhelyeül szolgáltak. Furcsának tűnhet, de akkoriban kifejezetten illetlenségnek számított az utcán fagyaltot enni.

A fagyalt- és jégkrémgyártás végül Amerikában vált ipari méretűvé és sikeres üzletté. Baltimoreban 1857-ben nyílt meg a világ első jégkrémgyára.

Manapság a hagyományos ízűek mellett gyümölcsös, joghurtos, vitaminos vagy akár kalória-szegény változattal is hűsíthetjük magunkat a meleg tavaszi és nyári hónapokban.

1. Magyarázd meg a következő szavak jelentését!

3 p/

közvetít: _____

nyilvános: _____

egy csapásra: _____

2. Igaz vagy hamis? Írd a mondatok után! A hamis állításokat tedd igazgá! Írd is le őket!

9 p/

Már hatezer évvel ezelőtt készítettek fagyaltot.

Nagy Sándor idejében élénkítőszerként használták.

Néro császár a gleccserekből hozatott jeget a fagyaltkészítéshez.

Párizsban a XIII. században nyitották meg az első nyilvános fagyaltozót.

Az első jégkrémgyárat 1857-ben nyitották.

Az első fagyaltozóban egész évben árultak fagyaltot.

---

3. Egészítsd ki a mondatokat!

7 p/

A világ első nyilvános fagylaltozóját _____ nyitották. Ez eleinte csak _____ volt nyitva és csak _____ árultak. Hazánkban már a _____ században lehetett kapni, igaz, ekkoriban _____ nevezték. A korabeli fagylaltozók főként _____ találkozóhelyéül szolgált. Akkoriban _____ volt az utcán fagylaltozni.

4. Válaszolj a kérdésekre egész mondatokkal!

8 p/

Hol és mikor készítették először fagylaltszerű édességet?

_____

Milyen ízesítésű fagylaltot lehetett enni Néró császár idejében?

_____

Hol és mikor nyitották meg a világ első nyilvános fagylaltozóját?

_____

Hol vált ipari méretűvé a fagyfalt- és jégkrémgyártás?

_____

5. Húzd át, ami nem illik a mondatokba!

3 p/

Nagy Sándor A kínaiak Néró császár a gleccserekből hozatott jeget a fagyfaltkészítéshez.

A hideg nyálánság kínai perzsa és arab amerikai közvetítéssel jutott el Európába.

Az első jégkrémgyár Párizsban Baltimore-ban Kínában nyílt meg.

6. Fejezd be a mondatot!

4 p/

Manapság a hagyományos ízű fagyfaltok mellett fogyaszthatunk _____

_____

7. Sorolj fel legalább hatféle hagyományos ízű fagyfaltot!

6 p/

_____

_____

_____

Összesen: 40 p/

Javítókulcs

1. közvetít: továbbít, átad
nyilvános: bárki számára elérhető
egy csapásra: hirtelen
2. H, I, I, H, I, H
Javítás:
Már ötezer évvel ezelőtt készítettek fagyaltot.
Párizsban 1682-ben nyitották meg az első nyilvános fagyaltozót.
Az első fagyaltozóban csak nyáron árultak fagyaltot.
3. A világ első nyilvános fagyaltozóját Párizsban nyitották. Ez eleinte csak nyáron volt nyitva és csak citromfagyit árultak. Hazánkban már a XIII. században lehetett kapni, igaz, ekkoriban hideg nyalatnak nevezték. A korabeli fagyaltozók főként előkelő hölgyek találkozóhelyéül szolgált. Akkoriban illetlenség volt az utcán fagyaltozni.
4. Először Kínában kb. ötezer évvel ezelőtt készítettek fagyaltszerű édességet.
Néző császár idejében mézzel, ibolyával, rózsavízzel, fahéjjal és gyümölcsökkel ízesített fagyaltokat lehetett enni.
A világ első nyilvános fagyaltozóját Párizsban 1682-ben nyitották meg.
A fagyalt- és jégkrémgyártás Amerikában vált ipari méretűvé.
5. Néző császár a gleccserekből hozatott jeget a fagyaltkészítéshez.
A hideg nyalánság perzsa és arab közvetítéssel jutott el Európába.
Az első jégkrémgyár Baltimore-ban nyílt meg.
6. Manapság a hagyományos ízű fagyaltok mellett fogyaszthatunk gyümölcsös, joghurtos, vitaminos és kalóriaszegény fagyaltokat is.
7. Pl.: csoki, puncs, vanília, citrom, eper, málna

A 4. B és 4. V. osztályosok feladatlapja év végén

13. feladatlap – 4. osztály

Név: _____

www.pedagogusvilag.hu

B csoport

Félévi felmérő szövegértésből

A Rubik-kocka

A kockát 1974-ben Rubik Ernő találta fel. 1975-ben igényelte a kocka szabadalmaztatását, amit két évvel később meg is kapott. Ebben az évben már Magyarországon is megjelentek a Rubik-kockák.

Rubik Ernő először a $2 \times 2 \times 2$ -es kocka megalkotását tűzte ki célul, de mindezt úgy, hogy a kockák mindhárom tengely körül forgjanak. Először gumigyűrűkkel és mágneses rögzítéssel igyekezett megoldást találni a problémára. Rubik a belső működésének kialakítására az ötletet a Duna kavicsaiból merítette, amelynek szélei teljesen simák voltak. A kockák színei: a fehérrel átellenben a sárga szín található, míg a narancssárgával szemközt a piros, végül a kékkel szemben a zöld szín helyezkedik el.

1980-ra Magyarországon közel 300 000 darab kocka került értékesítésre, míg külföldön 68 000 darab. Az év végére már 16 országban árusították a játékot, és csak Németországban 4 millió darabot értékesítettek, míg az itthoni eladások 1 millióra duzzadtak. A következő években többszörös „Év Játéka” díjas terméké vált, miközben Rubik Ernő számtalan elismerés és kitüntetés birtokosa lett. A bűvös kocka számos filmben, könyvben, magazinban, plakáton, reklámban, sőt Amerikában még a saját tv-sorozatában is feltűnt már. A 2011-es év folyamán mintegy 7 millió darab kelt el belőle!

A kocka kirakása magának a feltalálónak kis gyakorlással közel 1 percet vett igénybe. Vannak azonban olyanok, akik rengeteg kirtató gyakorlás révén képesek a kocka kirakását ennek a 60 másodpercnél a töredéke alatt is elvégezni.

A Rubik-termékek kirakását középpontba helyező bajnokságokra jelentős számban érkeznek a „gyorskockázók”. A cél: minél hamarabb kirakni egy bizonyos Rubik-kockát, ezzel újabb világrekordot beállítva. 2019-ben az ausztrál Feliks Zemdegs rekordja 5,53 másodperc volt! Endrey Marcell a 2012-es európai bajnokságon 26,36 másodperc alatt rakta ki vakon a játékot.

Napjainkra már több mint 350 millió Rubik-kockát adtak el világszerte. Ha a kockákat egymás tetejére helyeznénk, az Északi-sarktól a Déli-sarkig érnének el! Népszerűsége rendíthetetlen már több generáció óta.

1. A szöveg alapján válaszolj a kérdésekre!

a) Mikor találta fel Rubik Ernő a bűvös kockát? _____ 1 p/

b) Milyen eszközöket használt először a kockák forgásához? _____ 2 p/

c) Melyik évben jelent meg először Magyarországon? _____ 1 p/

2. Milyen szín található a kockán...

3 p/

a) a sárgával szemben? _____

b) a pirossal szemben? _____

c) a kékkel szemben? _____

3. Számozd meg a bekezdéseket! Adj címet a bekezdéseknek!

18 p/

---

4. Egészítsd ki a hiányos szöveget a harmadik bekezdés alapján, a megadott adatokkal, neveikkel! 8 p/

„Év Játéka” 1 millióra Külföldön 1980-ra Németországban
kitüntetés millió 2011-es

Magyarországon _____ 300 000 darab kocka került értékesítésre, ami az év végére _____
duzzadt. _____ közel 68 000 darab került eladásra.

A játék többszörösen elnyerte az _____ díjat. _____ 4 millió darabot
értékesítettek. Rubik Ernő számtalan _____ birtokosa lett. A _____ év során 7
_____ darabot adtak el belőle.

5. Készíts kérdéseket az aláhúzott mondatokhoz! 4 p/

---

6. a) Kik a „gyorskockázók”? Fogalmazd meg saját szavaiddal! 2 p/

---

b) Mi a céljuk? 2 p/

---

c) Milyen más nevet tudnál nekik adni? 1 p/

---

7. Döntsd el, igaz vagy hamis! 8 p/

Az ausztrál Felinks Zemdegs rekordja 5,53 másodperc volt 2019-ben. _____

Rubik Ernőnek az ötlete akkor jött, amikor a Duna-kavicsot ette. _____

Endrey Marcell 26,36 másodperc alatt rakta vakon a kockát. _____

Ha a kockákat egymás tetejére helyeznék el, körbeérnék a Földet. _____

A bűvös kocka hat színből áll. _____

A kockát 60 másodpercnek a töredéke alatt is ki lehet rakni. _____

Napjainkra csaknem 350 ezer Rubik-kockát adtak el. _____

Rubik Ernő többszörös „Év Játéka” díjas terméké vált. _____

8. Mit jelentenek az alábbi szavak? Húzd alá a helyes választ! 2 p/

szabadalmazás: szabad almázás / engedélyezés / felnyitás

világrekord: a legkorábbi a világon / a legismertebb a világon / a legjobb eredmény a világon

Összesen: 52 p/

Javítókulcs

1. Minden helyes megoldás 1 pont, a *b)* feladatnál 2 pont
  - a) 1975-ben
  - b) gumigyűrűket, mágneseket
  - c) 1977-ben
2. Minden helyes megoldás 1 pont
  - a) fehér, b) narancssárga, c) zöld
3. Minden helyes bekezdés megszámozása 1 pont, minden helyes cím 2 pont
4. Minden helyes megoldás 1 pont
Magyarországon **1980-ra** 300 000 darab kocka került értékesítésre, ami az év végére **1 millióra** duzzadt. **Külföldön** közel 68 000 darab került eladásra. A játék többszörösen elnyerte az „**Év Játéka**” díjat. **Németországban** 4 millió darabot értékesítettek. Rubik Ernő számtalan **kitüntetés** birtokosa lett. A **2011-es** év során **7 millió** darabot adtak el belőle.
5. Minden helyes megoldás 2 pont
6. Helyes válaszok esetén: a) 2 pont, b) 2 pont, c) 1 pont
7. Minden helyes megoldás 1 pont
Az ausztrál Felinks Zemdegs rekordja 5,53 másodperc volt 2019-ben. – I
Rubik Ernőnek az ötlete akkor jött, amikor a Duna-kavicsot ette. – H
Endrey Marcell 26,36 másodperc alatt rakta vakon a kockát. – I
Ha a kockákat egymás tetejére helyeznénk el, körbeérnék a Földet. – H
A bűvös kocka hat színből áll. – I
A kockát 60 másodpercnek a töredéke alatt is ki lehet rakni. – I
Napjainkra csaknem 350 ezer Rubik-kockát adtak el. – H
Rubik Ernő többszörös „Év Játéka” díjas terméké vált. – H
8. Minden helyes megoldás 1 pont
szabadalmazás: engedélyezés
világrekord: a legjobb eredmény a világon

ÁBRAJEGYZÉK

3.1	ábra: A 4.B osztályosok eredményei év elején pontokban	30
3.2	ábra: A 4. B osztályosok eredményei év végén pontokban	31
3.3	ábra: A 4. B osztályosok eredményeinek összehasonlítása százalékban	31
3.4	ábra: A 4. V osztályosok eredményei pontokban	32
3.5	ábra: A 4. B és 4. V osztályosok eredményeinek összehasonlítása	33

Звіт про перевірку схожості тексту Oxsico

Назва документа:

Csala Renáta_Tanítói.pdf

Ким подано:

Greba Ildikó

Дата перевірки:

2024-05-28 14:55:10

Дата звіту:

2024-05-28 15:05:23

Ким перевірено:

I + U + DB + P + DOI

Кількість сторінок:

44

Кількість слів:

10042

Схожість 8%	Збіг: 44 джерела	Вилучено: 0 джерела
Інтернет: 20 джерела	DOI: 0 джерела	База даних: 0 джерела
Перефразовування 2%	Кількість: 25 джерела	Перефразовано: 292 слова
Цитування 8%	Цитування: 45	Всього використано слів: 1333
Включення 0%	Кількість: 1 включення	Всього використано слів: 11
Питання 0%	Замінені символи: 0	Інший сценарій: 1 слова